

חקירה בענין תפילת השל"ה לער"ח ניסן

שאלה

{בענין תפילת השל"ה לער"ח ניסן הנה בספר השל"ה עצמו כתוב לפני התפילה בזה הלשון, "ויהיה זה התענית יום קודם ערב ראש חודש ניסן".

והנה, יום קודם ערב ראש חודש ניסן הוא כ"ח אדר - ולא כ"ט אדר [ערב ראש חודש עצמו].

ולכן לכאורה היום המסוגל לתפילה בשנה זו הוא יום ה' הקרוב, כ"ח אדר ה'תשע"ו

לפ"ג.

תפילה דומה מופיעה במקור קדום יותר והוא ספר 'חמדת ימים' שחיבר הדיין המקובל רבי בנימין הלוי זצוק"ל, בספר זה בחלק חג הפסח, בפרק א' - ער"ח - קריאת הנשיאים תוכחות, באות ג' כתב וז"ל: כי על כן קבלו וקיימו עליהם יראי ה' וחושבי שמו להבין ולהתענות יום קודם ערב ראש חדש ניסן, והוא מסוגל מאד להתפלל לפניו יתברך בענות נפש שלא יאכילהו הוא יתברך זכויותיו בעולם הזה ולא יהיה חס ושלוש הטוב אשר ייטב ה' עמו בעולם הזה אל פניו להאבידו, וטוב וישר לכל איש ישראל לאחוז דרך צדיקים לענות נפש בתענית זה לבא אל המלך להתחנן לו וישפוך שיחה וידרוש סליחה על זאת.

והרב א.

ש.

נ"י עורך נפשו גחלים תלהט כתב בזה"ל: בנוגע לתפילת השל"ה ביררתי אצל מרן הגר"ק שליט"א ואמר שאפשר לומר בערב שבת אף אם מתענה.

ולא צריך להקדים ליום ה'.

[וראה להלן מכתב התנצלותו].

ומאדם אחר קבלתי תשובה בזה"ל, אולי כוונת השל"ה הוא ויהיה התענית יום קודם - [דהיינו] ערב ראש חדש ניסן.

ובזה יובן יותר מש"כ הטעם "כי בניסן טללים שהם לברכה נפתחים" עכ"ל.

ואינו מובן למה זה טעם להתענות בדוקא יום לפני ערב ראש חודש ולא בערב ראש חודש ניסן ג"כ שעדיין אינו חודש ניסן? ואם נפרש כמש"כ, באמת יהיה יום התענית בערב ראש חודש והטעם שכתב מובן.

ומש"כ בספר חמדת ימים בשם השל"ה שהוא יום לפני ערב ראש חודש ניסן - ידוע מכבר שהיו פקפוקים רבים על חלקים מהספר חמדת ימים הנ"ל ושחששו רבים שנתערבו בו דברים מכותבים שנהרו אחרי הש"צ שר"י - ולא כל מה דכתוב ביה אפשר לסמוך עליו, עד כאן תשובתו.

[כ"ז קבלתי עד כאן].

{

תשובה

לכבוד .

.

.

קבלתי את השאלה, אין לי הרבה מה להוסיף, אך העיקר נראה לי כדברי המפרש יום קודם דאזיל על חודש ניסן גופיה שע"ז כתב השל"ה שהוא מסוגל לפרנסה, ומש"כ יום קודם - ער"ח ניסן הוא כפל לשון, כלומר יום קודם, שהוא בעצמו ג"כ ער"ח ניסן, והנה זה ידוע שבהרבה מקומות נזכר ענין התפילה בער"ח של סתם חדשים באופן כללי כדבר מסוגל, ומעולם לא נודע לנו באיזה מקום שיהיה נזכר על תפילה מסוגלת ביום כ"ח לחודש דוקא, וכן התפילה שהזכיר השל"ה גופיה על ער"ח סיון אין הכונה על יום קודם, ובפרט שכאן הטעם שנזכרה מעלת התפילה ביום זה הוא משום שחודש ניסן גופיה הוא חודש המסוגל לפרנסה, ולכן יש להכין עצמו בתפילה יום קודם שתהא עת רצון ורחמים לפני ה'.

[אכן לגבי סתם תענית של ער"ח לנוהגין כן, ראיתי מובא שאם ירצה להקדים להתענות יום קודם ערב ראש חודש, ראה בשו"ת בית יהודה חלק ב' סימן צז].

הספר חמדת ימים הוא ספר חשוב, ומי לנו גדול מן היעב"ץ שפסל את הספר מכל

וכל, ומרן הסטייפלר לא הסכים להכניסו לבית כפי ששמעתי מאחד מצאצאיו, וראה מה שהובא בחריפות ממנו בס' ארחות רבינו ח"א על החמדת ימים, וכן במנחת יהודה להמקובל רבי יהודה פתייה הובא שהוא לנתן העזתי ממש, והטעם שהוא כתב הספר היה רק כדי להשפיע יותר את רוח הצבי שבור, וגם מרן הגר"ח"ק מחק לגמרי בכתב ידו את המובא מהחמדת ימים בספר אוצר מדרשים, בספר אוצר מדרשים שמשמש בו, ובעל האוצר מדרשים ג"כ ציין שהחמדת ימים הוא לנתן העזתי [אם כי אין בעל האוצר"ד בר סמכא.

הכונה שמידי ספק לא יצאנו ולא להחליט גורלו של הספר].

אכן גם לא הבנתי מה נזכר בספר חמדת ימים יותר ממה שנזכר בדברי השל"ה עצמם.

אכן מצד עצם דברי השל"ה אין ראיה כגד המפרשים שהוא יום קודם ער"ח ניסן, ולשון השל"ה הוא, ראוי לצום שלא יאכילנו הקדוש ברוך הוא זכויותיו בעולם הזה.

ויהיה זה התענית יום קודם ערב ראש חודש ניסן.

כי בניסן, טללים שהם לברכה, נפתחים ע"כ.

ויהיה הפירוש לפ"ז, שמכיון שניסן הוא חודש של ברכה, א"כ אפילו בער"ח לא יתענה, אלא רק יום קודם.

אכן יתכן שזהו דוחק.

בפרט שכבר בפוסקים נזכר ענין של זה תענית בער"ח ניסן, (כה"ח לר"ח פלאג'י ל"ב ט"ז).

וראיתי ביד רמ"ה על השל"ה שם עמ' תתנ"א ס"ק קס"ג ג"כ שנתחבט בזה, וז"ל, צ"ע הכונה יום קודם ערב ר"ח, אמאי לא בערב ראש חודש, דומיא דמ"ש (אות קלב) לגבי ער"ח סיון, ואולי נתכוין לומר יום קודם ר"ח, דהיינו ערב ראש חודש, ודרך אגב

יצויין שבסידור של"ה דפו"ר ליתא יום אלא קודם ער"ח.

א"כ עכ"פ יש לנו את בעל הסידור של"ה שקדם לנו בהרבה דורות, והבין את כונת דברי השל"ה לער"ח ניסן ממש.

ובספר מקור חיים לבעל החוות יאיר סי' א' ס"ה עמ' ה' כתב ג"כ בשם השל"ה שהתפילה היא לערב ראש חדש ניסן ולא ביום קודם.

וראה לוח דבר בעתו (יום כ"ח אדר ב') שכתב, מלשון השלה"ק נראה שהיום היא העת לתפילה שלא תיאכלנה הזכויות בעוה"ז, אך רגלים לדבר שנתכוין למחר, ואך שיבוש לשון ("יום שלפני ער"ח ניסן") נדפס לפנינו } אכן גם במקור של השל"ה [בסידור רש"ס] ישנה את אותה הגירסא.

[עכ"ל, ואח"כ הביא ביאורים לבאר את הגירסא שלפנינו.

רציתי עוד להעיר ג"כ כי יש נידון גם על השנה הזו, שחל ער"ח בעש"ק, כמבואר בתשובת הגרח"ק שהביא הרב א.

ש.

וכך יש לנהוג הרוצה לקיים כונת השל"ה.

[כ"ז כתבתי מתחילה לפו"ר, אך ראה לקמן בהערה מה שכתב במכתב אח"כ הרב א.

ש.

הנ"ל בדעת הגרח"ק].

עוד בענין הנ"ל

שאלה

בס"ד

שלו' רב לכבוד הרב הח"ר עקיבא משה סילבר שליט"א

ע"פ הדברים יש צורך לומר את תפילת השלה"ק לחודש ניסן היום-יום ששי שהוא ערב ר"ח ממש.

(נראה שע"פ הנכתב בתכתובת אומר שוב פעם היום את התפילה).

האם סביר להניח שהקדימו את קריאת התפילה ליום חמישי מאחר ובה התקיימה תענית יו"כ קטן והיא הוקדמה, וע"פ הכתוב שעדיף לאומרה כשהאדם בתענית לכן הוקדמה אמירתה ליום חמישי?

לתשובת הרב אודה מקרב ליבי

הקטן אהרן

תשובה

הנה מה שכתבתי בענין אמירת השל"ה בער"ח ניסן, כך משמע מכמה פוסקים, אך בודאי ששייך וראוי לומר תפילה זו בכל עת, ולכן האומר תפילה זו בשני הימים המסופקים יתברך בפרנסה בשפע בע"ה.

אכן מה שהובא בשם הגר"ח ק שליט"א בשם הרב א.

ש.

שליט"א, ראה בהערה מכתב שהתקבל ממנו אח"כ שאין הדבר ברור } אחר כ"ז כתב הרב א.

ש.

נ"י הנ"ל ששאל את הגר"ח ק שליט"א בזה"ל: אודה שהייתה טעות בהצגת השאלה

למרן שליט"א.

שאלתי בהנחה מוטעית שהשל"ה אמר ערב ר"ח] האם כאשר ניתקן לערב ראש חודש צריך להקדים ליום ה' כמו שעושים לגבי יוכ"ק.

או שאפשר בערב ר"ח.

והתשובה היתה ערב שבת.

אבל אם השל"ה הק' כתב להדיא יום לפני ערב ר"ח אין כלל שאלה.

וכנראה שזו הסיבה שכך קבעו בקופת העיר.

והטעות שלי.

ויש"כ שהערתם אותי לכך ובל"נ אשלח התיקון.

ואח"כ כתב עוד: למרות הקושי שבדבר מנין להתפלל יום לפני ערב ר"ח, יש לכאורה ראייה מהשל"ה דאין זה דיוק נכון שכן בקטע הקודם [שם] בנוגע לתפילת ערב ר"ח סיון [שהתפרסמה בכלל ישראל] כתב להדיא בנוסח ברור וז"ל ואגב, כל צרכיהם וזיווגם, מה' יצא הדבר.

ולבי אומר, שעת רצון לתפילה זו בערב ראש חודש סיון, הוא החודש שבו נתנה התורה, ואז נקראים בנים לה' אלהינו.

וראוי לישוב בתענית ביום ההוא, הוא ואשתו, וגו'.

היינו שכאשר מתכוין לערב ראש חודש כותב כן בבירור.

שוב מצאתי מקור מפורש לכך שלדעת השל"ה אין להתענות ערב ראש חודש ניסן ולכן הקדים תענית זו עם בקשתה ליום שלפני ערב ר"ח ולכאורה אם אינו מתענה ודאי שיכול לומר בערב ר"ח ורק בגלל שמקדים התענית מקדים גם הבקשה ליום

התענית וז"ל של"ה מסכת פסחים פרק נר מצוה אות י.

ונראה בעיני, שהנוהגים להתענות כל ערב ראש חודש, יתענו גם כן ערב ראש חודש אייר.

דאף שנוהגין קדושה בכל החודש, זהו לענין תענית רשות, אבל תענית זו שקיבל עליו לחוב בכל השנה, יתענה.

וגדולה מזו, כתב הבית יוסף (או"ח סימן תכ"ט), להתענות תענית שקבל עליו לחיוב, אפילו קודם הפסח, בימים שהקריבו הנשיאים.

וזה לשונו: ומשמע לי דהיינו לומר, שהתלמידים שנוהגים להתענות שני וחמישי של כל השנה מפני חילול השם בין הגוים בהיות ישראל בגלות, ומפני כבוד ההיכל שנשרף, וכמו שכתב רבינו (הטור) בסוף סימן תק"פ בשם בה"ג (הלכות תענית מ.), גם בחודש ניסן מתענין, דאין לבטל אותם תעניות מפני מה שהקריבו הנשיאים ועשו יום טוב, כנזכר לעיל (עכ"ל ב"י).

ומכל שכן יתענה אחר פסח תענית ערב ראש חודש, שקבל על עצמו לחיוב בכל השנה, עכ"ל.

ובפשטות מדובר על תענית ערב ראש חודש ניסן.

לא מוסבר הטעם שאין להתענות בו אבל מפורש בדבריו.

ואפשר שזה תלוי בקדושת החודש שפי שמאריך בזה.

ועיין.

.[

אבל לעצם הענין אם יש חילוק גבי תפילת השל"ה השנה שער"ח חל ביום ו', כבר הורה זקן מרן הגר"ח ק שליט"א שאין חילוק, ואע"ג שיוכ"ק הוקדם היינו משום שזהו

הרבה תחנונים בציבור משא"כ תפילה זו, ובאופן כללי אם עיקר זמן אמירת התפילה הוא בער"ח ממש.

